

Historien om Israels konger fra Salomon Rigets deling i Nordriget og Juda, Nordrigets undergang og frem til landflygtigheden i Babylon.

Tekster:

- 1 Kong 3 – 14 Om kong Salomon – og rigets deling
- 1 Kong 16 – 22 Om konge og profet. Profeten Elias og kong Akab.
- 2 Kong 23 Josijas kulturreform

Kongeøgerne

- Har den historiske litteraturs særpræg: kongerækker, henvisninger til kilder.
- Adskiller sig fra øvrig gammelorientalsk historieskrivning ved at være samlet over en 350årig periodes udløb.
- Ved ikke at være skrevet af de officielle regenter i landet, men af deres kritikere
- Ved at indeholde andre elementer som fx profetlegender og omtale af templer.
- Det hele er skrevet under synsvinklen, som er angivet i 2 Kong 17: At kongetiden var et stort frafald fra den legitime kult i Jerusalem, kulten til Gud Jahve.
- Kongeøgerne er kirkehistorie med opbyggeligt sigte.

I Salomons regering 1 Kong 3-11

Det centrale afsnit: *1 Kong 5,1- 8,66*. Beretningerne om Salomons byggeforetagender i Jerusalem og indvielsen af templet. Dette centrale afsnit indledes med en beretning om Salomons venskab med kong Hiram af Tyrus. Og munder ud i en formaning til Salomon og hans slægt om at forblive tro mod Gud, 9,1-9 - plus en afsluttende notits om forholdet til kong Hiram af Tyrus 9,10 – 14.

Som en ”ring” om denne sammenhængende beretning har der især lejret sig legendarisk og annalistisk-historisk stof:

- Salomons drøm i Gibeon, 3,3-15
- Salomons visdom i retssager, 3,16-28
- Liste over Salomons embedsmænd, 4,1-19
- Rigdom og hofhusholdning, 4,20-28
- Salomons visdom, 4,29-34
- Salomons befæstningsanlæg i Jerusalem, Gerar, Meggido og Hazor, tempelfester i Jerusalem, skibsfarten ud fra Aqababugten, 9,15-28.
- Legenden om dronningen af Sabas besøg, 10,1-13
- Igen om Salomons rigdom, 10,14-29
- Salomons 1000 hustruer, der forleder ham til afgudsdyrkelse (et deuteronomistisk farvet afsnit), 11,1 – 13. ”Se kongeloven” 5 Mos 17, 14-20.
- Fortællinger om oprørsforsøg. 11, 14-40.

Arkæologiske kilder (1 Kong 9,15ff). Salomos byer

- 1) Megiddo
- 2) Hazor
- 3) Esjongeber

Salomons byggevirkksomhed i Jerusalem.

Paladset: Libanon-skovhuset – søjlehallen – tronhallen – det kongelige residenspalæ – særlig bygning til den egyptiske prinsesse, som Salomon giftede sig med.

Templet: Bygget i tre etager.

Forhal (*ulam*) flankeret af de to kobbersøjler, *Jakin* og *Boaz*

Det hellige (*hekal*), hovedrummet med røgelsesofferalter

Det allerhelligste (*debir*) med arken.

Forgården med brændofferalteret, boliger for præsteskabet, ”kobberhavet” (vandbassin)

Vægge beklædt med cedertræ, udskårne figurer med agerbrugskulturens symboler, friser indlagt med kostbart metal.

Templets karakter og funktion:

- 1) Et monument over den historiske bedrift det var, at der ud af det politisk svage tolvstammeforbund kunne skabes et stort rige
- 2) Templet står som den israelitiske tilegnelse af kana'anæisk-fønikisk kultur og den oprindelige kult i Jerusalem. Se 1 Kong 9,25 om Salomon der tre gange om året bragte ofre ved byghøsten, høvedhøsten, frugt- og vinhøsten om efteråret.
- 3) Tempelbyggeriet bliver indledningen til en centralisering af kulten i Jerusalem.
- 4) Det ”sakrale kongedømme”, kongen som regent og leder af kulten – se kap 8 og 9,25, samt Sl 72, 1-5.:

Af Salomo.

Gud, overdrag dine domme til kongen,
din retfærd til kongesønnen,
så han dømmer dit folk med retfærdighed
og dine hjælpeløse med retsindighed.
Bjergene skal bære fred for folket,
og højene retfærdighed. Sl 72,1-5

Salomon - en hersker af format

- Centraliserede administrationen
- Udbygger landets forsvar ved at anlægge garnisonsbyer
- Ved en aktiv handelspolitik er folkets levestandard hævet
- Virkede ligesom David for en sammensmeltning af israelitisk og kana'anæisk kultur
- Storslået byggeri i Jerusalem

II Rigets deling

Årsager til rigets sammenbrud:

Udenrigspolitisk blev *aramæerne* for stærke - *edomiterne* prøver at løsrive sig.

Indenrigspolitisk er der voksende kritik mod Salomon fra de centrale- og nordisraelitiske stammer.

Jeroboam fra Josefs stamme gør oprør og må gå i landflygtighed.

Traditionerne om rigets spaltning: 1 Kong 11,26-12,33:

- 1) Rehabeam er allerede valgt af Juda stamme og Jerusalems befolkning
- 2) Rehabeam rejser til Sikem for at få nord-stammernes accept af sit kongedømme efter Salomon. Dette skal iflg. nordstammernes opfattelse bekræftes af et orakel af en Guds profet.
- 3) Konflikt med nord-stammerne om skattebetaling
- 4) Jeroboam bliver med støtte af profeten Akija fra Shilo kåret som nord-stammernes konge.

Jeroboams kongedømme (1 Kong 12-14)

- Jeroboam opbygger det gamle Sikem (1 Kong 12,25) og flytter til østjordanlandet, til byen Pnuel.
- Grundlægger en kongelig helligdom i Betel for at standse strømmen af pilgrimme til Jerusalem.
- Opstiller en tyrekalv i Betel som Jahve-symbol og indsætter et eget præsteskab (ikke efterkommere af Aron)
- Udsættes for stærk kritik for sin religionspolitik.
- Både Nordriget og Sydriget udsættes i øvrigt for plyndringer af egypterne (Farao Shishak)

III Historien om profeten Elias og kong Akab 1 Kong 16 – 22

- Nordriget: Kong Akab 873-851. Hovedstad: Samaria.
- Den bedst kendte af de nordisraelitiske konger
- Fortællingen er primært for at bringe legenderne om profeterne Elias og Elisha.
- Akabs ægteskab med en fønikisk prinsesse, Jezabel – indførelse af fønikisk kult i Samaria.

Tilbedelse af Baal og Astarte:

Baal ("herre") er en kana'anæisk regn-, torden- og frugtbarhedsgud. I GT omtales han som en kanaanæisk guddom og nævnes ofte i forbindelse med gudinden **Astarte**

I tekster fra Ugarit spiller Baal en fremtrædende rolle som den gud, der sikrer regn og frugtbarhed; Han er her knyttet til gudinden Anat, og sammen bekæmper de kaosmagterne Mot (døden) og Yam (havet).

Baal dyrkedes bl.a. i Baalbek i det nuværende Libanon.

- Elias bekæmper indførelsen af dyrkelsen af en fremmed gud på israeltisk område. Det er ikke en kamp mod en identificering af Gud Jahve og Baal. Jvnf kampen på Karmels bjerg 1 Kong 18

- Eliasfortællingerne er udformet sådan, at de skildrer kamp for st frelse Israels sjæl fra en frugtbarhedsreligions omklamring.

Nabots vingård – 1 Kong 21

- Akab står som prototypen på den begærlige overklasse, som fordømmes af en række skriftprofeter som Mika, Amos og Esajas.
- Elias står som prototypen på domsprofeten, der revser de rige og kæmper for social retfærdighed
- Fortællingen afslører, at de gamle retstraditioner fra indvandringstiden og dommertiden stadig lever i Nordriget.

David 1000

Salomon 971-931

Nordriget (Israel)

Jeroboam I
Nadab
Basha
Ela
Zimri
Tibni
Omri

Akab (873-851)

Akasja
Joram
Jehu
Joakaz
Joash
Jeroboam II
Zekarja
Shallum
Menahem
Pekaja
Peka
Hosea

Samarias fald 722

Sydriget (Juda)

Rehabeam
Abija
Asa

Joshafat 874-850

Jeram
Akazja
Joash

Amasja
Uzzija

Jotam

Akaz 742-727

Hiskija

Assyrerne belejrer

Jerusalem 701

Manasse

Amon

Josija 640-609

Joakaz

Jojakim

Joakin

Zidkija

**Jerusalems fald og
templets**

ødelæggelse 587

Det babyloniske

eksil 586-539

IV Josijas kulturreform år 622 - 2 Kong 23

Forudsætninger:

- 600-tallet er en kulturel restaurationsperiode, hvor interessen i for fortidens storrigter og kulturer er stigende. I Nineve, Assyriens hovedstad indretter den sidste assyriske konge (Assurbanipal) et omfattende bibliotek
- Stormagten Assyrien er samtidig trængt af ydre fjender og reduceres.
- Juda rige har kun en formel selvstændighed, men er i realiteten undergivet Assyrien
- Juda rige er stærkt præget af den assyriske kultur og religion, hvilket ses af profeten Jeremias' bog, hvor profeten revser folket for dets frafald. Jeremias kaldes til profet år 626.
- År 640 bliver Josijas som 8-årig konge over Juda rige.
- De første 10-15 år ændres forholdene i Juda ikke væsentligt
- År 622 gennemfører kong Josijas en anti-assyriske kulturreform båret frem af en restaurationsbevægelse, der vil genindføre dyrkelsen af Gud Jahve.

Reformens indhold:

- Reformen er skredet langsomt frem og har en national og religiøs side.
 - a. Alle tegn på assyriske overhøjhed fjernes
 - b. *Religiøst* betyder reformen, at Jerusalems tempel istandsættes. En skriftrulle findes, der får afgørende betydning for reformens forløb.
 - c. *Skriftrullen* er sikkert identisk med 5 Mos 12-26.
 - d. Assyriske, fønikiske og kana'anæiske guddomme fjernes.
 - e. Al tilbedelse/ofringer til Gud Jahve samles i Jerusalem, Kult på "højene" forbydes.
 - f. Udrensninger i præsteskabet
 - g. *Påskefesten* indføres som den centrale årtidsfest i Jerusalem. Påskefesten er netop en mindelse om folkets tilblivelse.
 - h. Josijas reform kan ses som et afgørende led i skabelsen af jødedommen.

Fra israelitisk religion til jødedom

Ældste tid	Israelitisk religion
622	Josijas reform
586-539	Eksilet i Babylon. Samling af traditionerne om stamfædrene, Udvandring af Egypten, indvandring i Kana'an. Moseloven i centrum
539 - 332	Persisk besættelse og dernæst under Syrien Det andet tempel, arbejde med fortolkning af Moseloven som visdom for det jødiske folk. Jødisk udvandring
165	Opstand mod det syriske styre. Frit kongedømme Den jødiske identitet styrkes. Religiøse partier, farisæerne
63	Under Rom